

Vývoj EU z pohledu práva

Vícevrstevná integrace

- vznik řady MO
 - NATO
 - Rada Evropy
 - RVHP
 - Varšavský pakt
 - ESVO
 - ES a další...
- cíle a úkoly (zejména)
 - hospodářské
 - politicko-bezpečnostní
 - kulturní a sociální

Zápatí prezentace

2

ES – odlišná (nadstátní) koncepce integrace

- 23. červenec 1952 ESUO (tzv. Pařížská smlouva, 50 let)
 - uhlí a ocel
- 1. leden 1958 (tzv. Římské smlouvy)
 - EHS (nyní ES) - společný trh, celní unie, sektorové politiky
 - EURATOM (ESA) – mírový výzkum a vývoj atomu
- omezení suverenity a přenos pravomocí

Zápatí prezentace

3

Mezivládní vs. nadstátní MO

- Mezivládní (tradiční, klasické) MO
 - prim hraje stát
 - státy vzájemně rovné => zásadně jednomyslnost při rozhodování
 - žádné nařizovací pravomoci – stát není MO podřízen
- Nadstátní (nadmárodní, supranacionální) MO:
 - omezení svrchovanosti a přenos některých pravomocí z čl. st. na nový subjekt – ES, kt. disponuje pravomocí náležející jinak jen státům (tj. moci nadstátní);
 - ES disponuje (přenesenou) mocí:
 - Zákonodárnou, výkonnou a soudní
- Projevy nadstátnosti
 - Většinové rozhodování + vzájemně nerovné postavení čl. států
 - Finanční nezávislost
 - Přímou použitelné, přednostně aplikovatelné právo (subordinační charakter, zavazuje stát i jednotlivce)
 - OT: Je stát po vstupu do EE definitivně ztracen?

Zápatí prezentace

4

Vývoj ES - územní expanze

- 1952 + 1958 – Francie, Německo, Itálie, Belgie, Nizozemí a Lucembursko
- 1973 – VB, Dánsko, Irsko; ~~Norsko~~
- 1982 – Řecko
- 1986 – Španělsko a Portugalsko
- 1995 – Finsko, Švédsko, Rakousko, ~~Norsko~~
- 2004 - Česko, Estonsko, Kypr, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Malta, Polsko, Slovensko a Slovinsko;
- 2007 – Rumunsko, Bulharsko;
- ? – Chorvatsko a Turecko, příp. další balkánské státy

Zápatí prezentace

5

Vývoj ES – posilování spolupráce

- 50. léta – počátek integrace, vytváření společného trhu a celní unie
- 60. léta – krize (tzv. Lucemburský kompromis)
- 70. stagnace (ropná krize...)
- 80. léta – nový impulz - JEA (1985 / 1.7.1987)
- 90. léta
 - 1992/ 1.11.1993 – vznik EU - Maastrichtská smlouva
 - 1997/1999 – Amsterodamská smlouva
 - 2000/2003 – Niceská smlouva
 - Smlouva o Ústavě pro Evropu
 - 1.12.2009 – Lisabonská smlouva (reformní smlouva)
- pozn. nenechte se mást dvojitými daty

Zápatí prezentace

6

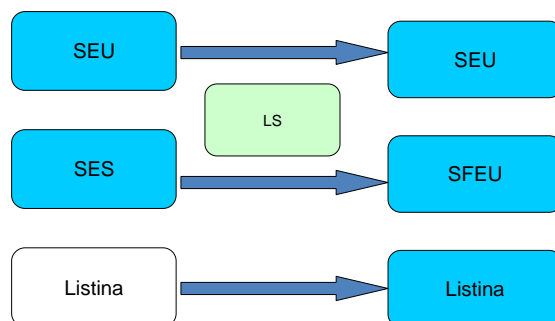
Zmatení pojmu? - EU, ES vs. EU

- 3 ES – mezinárodní organizace
- EU – není MO! pouze zastřešující entitou bez pr. subjektivity
- EU – pilířová struktura
 - 1. (komunitární) pilíř: 3 (2) ES
 - 2. pilíř: společná zahraniční a bezpečnostní politika
 - 3. pilíř: vnitřní bezpečnost a justice
- 1. pilíř **nadstátní** vs. 2. a 3. pilíř – **mezivládní**
- „maastrichtský chrám“
- vejce ☺

Zápatí prezentace

7

A ještě jednou, tentokrát graficky

Hlavní změny zaváděné LS

- Přiznání PS EU
- Změny institucionálního rámce EU
 - Evropská rada součástí jednotného rámce institucí
 - Stálý předseda Evropské rady
 - vysoký představitel Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku
 - Snížení počtu poslanců na 751
 - Snížení počtu Komisařů
 - Změny způsobu hlasování v Radě
- zrušení pilířové struktury - „komunitarizace“ 3. pilíře EU
- rozšíření hlasování dosavadní spolupostupovací procedurou

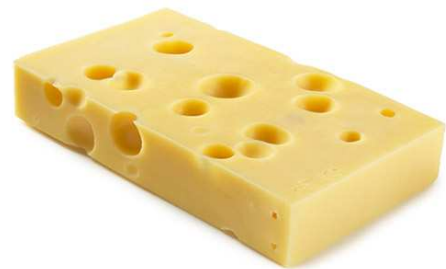
Listina základních práv Evropské unie

- Doplnuje celkový systém ochrany ZLPS ale nedoplňuje systémy národní.
- Většinou kodifikace stávající judikatury ESD ve věcech ZLPS
- Nerozšiřuje pravomoci EU
- Uplatnění jen při provádění práva EU

„česká výjimka“

- Obava z možného napadnutí tzv. benešových dekretů
- Doplnění protokolu č. 30 o uplatňování LZPEU v Polsku, VB a nově v ČR
- Politická dohoda o právní dohodě
- Obsah výjimky nejasný:
 - Střízlivá hodnocení – nic zásadního se nemění
 - Kritická hodnocení – výjimka snižuje standard ochrany LPS

Vyberte si...

Pravomoci Evropské unie

Zápatí prezentace

13

Pravomoci EU

- Zásada svěřených pravomocí = „co nedostala, to nemá“
 - srov. státy - mohou regulovat cokoliv
 - pouze ve věcně vymezených oblastech
- Pravomoc
 - legislativní
 - výkonná
 - soudní
- výkon limitován zásadami subsidiarity a proporcionality

14

Pravomoci EU a jejich legislativní zakotvení v SEU

- Čl. 1 SEU (bývalý článek 1 Smlouvy o EU):
 - Touto smlouvou zakládají VYSOKÉ SMLUVNÍ STRANY mezi sebou EVROPSKOU UNII (dále jen "Unie"), již členské státy **svěřují pravomoci k dosažení společných cílů**.
 - Tato smlouva představuje novou etapu v procesu vytváření stále užšího svazku mezi národy Evropy, v němž jsou rozhodnutí přijímána co nejotevřeněji a co nejbližší občanům.
 - Unie je založena na této smlouvě a na Smlouvě o fungování Evropské unie (dále jen "Smlouvy"). Tyto dvě smlouvy mají stejnou právní sílu. Unie nahrazuje Evropské společenství a je jeho nástupkyní.
- Čl. 2 SEU odst. 6 (bývalý článek 2 Smlouvy o EU):
 - Unie sleduje své cíle vhodnými prostředky na základě pravomocí, které jsou jí Smlouvami svěřeny.
- Článek 4 odst. 1 (zcela nový):
 - V souladu s článkem 5 náleží pravomoci, které nejsou Smlouvami Unii svěřeny, členským státům.
- Článek 5: (bývalý článek 5 Smlouvy o ES)
 - Z svěřených pravomocí
 - Z subsidiarity a proporcionality (limity) + novum – národní parlamenty
- Čl. 6: *Listina nijak **nerozšiřuje** pravomoci Unie vymezené ve Smlouvách.*
- Dále pak:
 - Protokol (č. 25) o výkonu sdílených pravomocí
 - Prohlášení o vymezení pravomocí
 - Protokol (č. 2) o používání zásad subsidiarity a proporcionality
 - Protokol (č. 1) o úloze vnitrostátních parlamentů v Evropské unii

Pravomoci EU a jejich legislativní zakotvení v SFEU

- Článek 1 SFEU (nový):
 - 1. *Tato smlouva upravuje fungování Unie a stanoví **oblasti, meze a způsob výkonu jejich pravomocí.***
 - 2. *Tato smlouva a Smlouva o Evropské unii představují smlouvy, na nichž je Unie založena. Tyto dvě Smlouvy, které mají stejnou právní sílu, se označují jako "Smlouvy".*

Druhy pravomocí EU

Členění dle míry zapojení členských států a EU

- **Výlučná (čl. 2 odst. 1 SFEU)**
- **Sdílená (čl. 2 odst. 2 SFEU)**
- **Pravomoc k přijímání opatření k zajištění koordinace čl. st. (hospodářská politika a zaměstnanost)**
- **Pravomoc vymezovat a provádět SZBP a SOP**
- **Pravomoc koordinovat, podporovat a doplňovat činnosti členských států bez možnosti harmonizace**
- **Subsidiární pravomoci (čl. 352 SFEU)**
- **Žádná pravomoc bez možnosti koordinace**

Oblasti pravomocí EU: výlučná P

- Čl. 3 odst. 1:
 - a) celní unie;
 - b) stanovení pravidel hospodářské soutěže nezbytných pro fungování vnitřního trhu;
 - c) měnová politika pro členské státy, jejichž měnou je euro;
 - d) zachování biologických mořských zdrojů v rámci společné rybářské politiky;
 - e) společná obchodní politika.
 - + uzavření mez. smlouvy

Oblasti pravomocí EU: sdílená P

- Vymezena negativně, zahrnuje vše:
 - mimo oblast vylučných pravomocí (čl. 3 SFEU)
 - Co nespadá do oblasti koordinace a podpory (čl. 6 SFEU)
- Vymezena demonstrativně:
 - a) vnitřní trh;
 - b) sociální politika, pokud jde o hlediska vymezená v této smlouvě;
 - c) hospodářská, sociální a územní soudržnost;
 - d) zemědělství a rybolov, vyjma zachování biologických mořských zdrojů;
 - e) životní prostředí;
 - f) ochrana spotřebitele;
 - g) doprava;
 - h) transevropské sítě;
 - i) energetika;
 - j) prostor svobody, bezpečnosti a práva;
 - k) společné otázky bezpečnosti v oblasti veřejného zdraví, pokud jde o hlediska vymezená v této smlouvě.

Oblasti pravomocí EU: paralelní sdílená P

- v oblasti výzkumu, technologického rozvoje a vesmíru
- v oblasti rozvojové spolupráce a humanitární pomoci
- EU může vykonávat tuto pravomoc ale nesmí zasahovat do činností čl. st.

Pravomoc podporovat, koordinovat nebo doplňovat čl. st.

- Primárním nositelem pravomoci tedy zůstávají čl. st.
- V těchto oblastech (čl. 6 SFEU):
 - a) ochrana a zlepšování lidského zdraví;
 - b) průmysl;
 - c) kultura;
 - d) cestovní ruch;
 - e) všeobecné vzdělávání, odborné vzdělávání, mládež a sport;
 - f) civilní ochrana;
 - g) správní spolupráce.

Subsidiární pravomoci

- Článek 352 (bývalý článek 308 Smlouvy o ES)
 - 1. Ukáže-li se, že k dosažení některého z cílů stanovených Smlouvami je nezbytná určitá činnost Unie v rámci politik vymezených Smlouvami, které však k této činnosti neposkytují nezbytné pravomoci, přijme Rada na návrh Komise jednomyslně po obdržení souhlasu Evropského parlamentu vhodná ustanovení. Pokud jsou dotyčná ustanovení přijímána Radou zvláštním legislativním postupem, rozhoduje rovněž jednomyslně, na návrh Komise a po obdržení souhlasu Evropského parlamentu.
 - 2. V rámci postupu pro kontrolu zásady subsidiarity podle čl. 5 odst. 3 Smlouvy o Evropské unii upozorní Komise vnitrostátní parlamenty na návrhy založené na tomto článku.
 - 3. Opatření založená na tomto článku nesmějí harmonizovat právní předpisy členských států v případech, kdy Smlouvy tuto harmonizaci vylučují.
 - 4. Tento článek nemůže sloužit jako základ pro dosažení cílů stanovených v rámci společné zahraniční a bezpečnostní politiky ...

Limity pravomocí – zásada subsidiarity a proporcionality

- Z. subsidiarity: otázka kdo má regulovat - čím blíže občanovi, tím lépe
- Z. proporcionality – otázka jak má být regulováno
- Zapojení nár. parlamentů - dohlíží nad uplatňováním zásady subsidiarity – těžkopádná procedura, kontrola ex ante
 - NP – jsou informovány o všech návrzích legislativních aktů (nové)
 - NP pak mají 8 týdnů, kdy mohou zaslat stanovisko k subsidiaritě daného aktu
 - Jestliže je takových více než 1/3 (resp. ¼) – pak musí být návrh znovu přezkoumán
- Dále možnost kontroly ex post – čl. státy samy nebo jménem svých NP mají možnost podat žalobu k ESD týkající se porušení zásady subsidiarity některým legislativním aktem

Shrnutí dopadů LS na pravomoci

- Žádné zásadní změny se nekonají
 - i nadále se uplatňuje zásada svěřených pravomocí (EU tedy stále nemá pravomoc rozhodnout o pravomoci)
 - Zůstává zachován systém pravomocí vylučných, sdílených a podpůrných
 - Role čl. států je stále dominantní v oblasti SZBP, SOP (zásadně se uplatňuje konsenzuální hlasování), dále pak v oblastech koordinace (podpůrných pravomocí)
 - Dochází ale ke komunitarizaci III. Pilíře EU
 - Nové oblasti sdílených činností EU: energetika a vesmír
 - Zaveden nový ne příliš efektivní způsob kontroly ex ante ze strany národních parlamentů, které musí být informovány o návrzích LA